

Sigs Lönnar
Sept. 1986

400-20

Fundarstjóri, góðir fundargestir.

Nú eru liðin tæp 4 ár síðan Kvennalistinn leit dagsins ljós og þótt við eignum þetta langan reynslutíma að baki, spyrja menn enn: Hvers vegna Kvennalisti? Og það finnst okkur Kvennalistakonum ágætt vegna þess að stjórnmálahreyfingar eiga aldrei að vera til bara vegna þess að þær hafa verið til, vegna þess að þær eru þarna - heldur verða þær sífellt að líta í eigin barm og á þjóðfélagið sem þær eru hluti af og meta það í sífellu upp á nýtt hvort þær eigi rétt á sér?, hvort þær hafi einhverju hlutverki að gegna?, hvort þeirra sé þörf? Aðeins með því móti geta þær verið lifandi aflgjafi betra mannlífs í landinu - en til þess eru stjórnmálahreyfingar.

Við Kvennalistakonur höfum að undanförnu horft í kringum okkur og spurt okkur sjálfar þessara spurninga: - Höfum við hlutverki að gegna? Er okkar þörf? Og minnugar þess sem rak okkur af stað í upphafi, lítandi yfir það sem hefur gerst í málefnum lands og þjóðar á undanförnum árum - þá höfum við svarað þessum spuringum - og svarið er já. Og það eru ekki aðeins við sjálfar sem svörum á pennan veg, heldur sýna skoðanakannanir að ~~sífellt starri hópur kjósenda~~ eru sama sinnis.

Og hvað er það sem rak okkur af stað og rekur okkur nú áfram? Jú, við lítum í kringum okkur í þjóðféluginu og hver á aðra og alls staðar sjáum við konur og störf þeirra vanmetin, við sjáum konur bera mögru bitana heim af hlöðnu borði góðærисins, við sjáum þær vinna myrkranна á milli fullar af samviskubiti yfir að geta ekki sinnt börnum sínum og heimili eins og þeim finnst þær eiga að gera, við sjáum störf þeirra vanmetin úti á vinnumarkaðnum, heimilisstörfin sem þær hafa sinnt svo lengi sem nokkur man, eru ekki einu sinni til í efnahagsreikningi þjóðfélagsins, við sjáum skoðanir þeirra lítils metnar - við sjáum að þær njóta ekki sömu virðingar og karlar, ekki sömu réttinda og þeir á borði, þótt svo eigi að heita í orði. Og við lítum lengra og við sjáum þjóðfélag sem

ekki gerir ráð fyrir börnum; sem tímir ekki að eyða nema litlum hluta af arði sínum til uppeldis og umönnunar þess dýrmætasta sem petta land á, barnanna okkar. Við lítum víðar og sjáum bruðlið og spillinguna sem viðengst í skjóli þeirra sem valdið hafa, við sjáum misvitrar ákvarðanir teknar um ráðstöfun almannafjár, við sjáum að víðast situr gróðahyggjan við stjórnvölinn og er harður húsbóni. Og í eldhúsinu er misjafnt skammtað - feitu bitarnir lenda allir á sömu diskunum.

Og við lítum enn lengra, á heiminn í kringum okkur, og við sjáum vígvélarnar gráar fyrir járnum, sprengjurnar sem geta gjöreytt öllu lífi á jarðarkringlunni mörgum sinnum, við sjáum stríð, pestir og hungur sem herjar á mannfólkio og við sjáum stórfellda iðnaðarmengun sem ógnar náttúrunni og lífríki hennar.

Og við segjum við okkur sjálfar, þetta getum við ekki horft uppá, þessu verðum við að breyta, það gerir það enginn fyrir okkur ef við gerum það ekki sjálfar. Þetta rekur okkur konur áfram. Við vitum það líka að vegna þess að við erum konur þá höfum við ákveðna sýn á heiminum, sem sprottin er úr veruleika okkar sem kvenna og sem mótar alla afstöðu okkar til manna og málefna. Við vitum að nú ríður á að hin kvenlega sýn á lífið, hið kvenlega verðmætamát, láti til sín taka sem stefnumótandi afl í þjóðfélaginu og sjái til þess að jafnt sé skammtað í eldhúsinu og að allir heimilismenn njóti sama réttar, sömu virðingar og sama atlætis. Og við vitum að fyrir þessa kvennasýn er ekkert pláss í þeim stjórnþálflokkum sem stjórnarð er af körlum, þar er ekki unnið eftir þeim lýðræðis- og valddreifingaraðferðum sem okkur finnst öllu skipta ef stjórnþálahreyfing á ekki að vera hreyfing fárra útvaldra, og þar eru okkar hugmyndir, okkar verðmætamát og okkar lífssýn ekki sett á oddinn. Þess vegna stöndum við hér, þess vegna er Kvennalistinn til.

Á þingi höfum við nú starfað í 3 vetur. Þar höfum við tekið á öllum málum og lagt áherslu á hin kvenlegu gildi og hina kvenlegu sýn á íslenskan veruleika - rekið það sem við köllum einu nafni kvennapólítík. Við höfum flutt hvert málið fætur öðru sem varða sérstaklega konur og börn í þjóðfélaginu.

Þar má nefna frv. til laga um lengingu fæðingarorlofs úr þeim náanasarlegu premur mánuðum sem það er í dag, í 6 mánuði, sem verður að teljast lágmark ef foreldrar eiga að geta veitt ungabörnum þá aðhlynningu sem þau þurfa og ef konur eiga að geta náð sér almennilega eftir þá áreynslu sem barnsburður er. Það má nefna frv. til 1. um átak í dagvistarmálum barna, en í þeim málum ríkir nú víða neyðarástand, einkanlega í þéttbýli. Það má nefna tillögu um að meta húsmóðurstörfin til starfsreynslu og þar með til launa eftir að út á vinnumarkaðinn er komið, en þá tillögu fengum við samþykktu nú á síðasta vori. Það má nefna tillögu um endurskoðun á meðferð nauðgunarmála sem einnig fékkst samþykkt og einnig má nefna tillögu um aukna leit að brjóstakrabba meini hjá konum en hana fengum við samþykktu í fyrra. Einig vil ég nefna tillögu um skólasel fyrir börn í dreifbýli og tillögu um athvarf fyrir unglingsum sem ánetjast hafa fíkniefnum, en hvorug þeirra fékkst samþykkt.

Þannig má áfram telja, en jafnframt því að eiga frumkvæði að málum sem varða konur og börn sérstaklega, þá höfum við jafnframt reynt að gæta þess í öllum málum að ekki sé á konur hallað. Þannig snenumst við hatrammar gegn þeim kjarasamningum sem gerðir voru síðasta vetur, þar sem engin tilraun var gerð til að endurmeta kvennastörfin og konum áfram skömmtuð svívirðilega lág laun. Því miður erum við ekki nógu margar á þingi, höfum ekki nógu mörg atkvæði þar, til þess að fá breytt ákvörðunum meiri hlutans eða til að fá mörg mál í gegn, en við höfum haldið uppi stanslausu andófi og þannig komið í veg fyrir fleira en við vitum um.

En kvennapólitík tekur ekki eingöngu til málefna kvenna og barnanna sem okkur eru svo nátengd. Konum koma öll mál við og kvennapólitík skiptir málí í öllum málum.

Í ríkisfjármálunum höfum við ítrekað bent á að óvarlega er með fé farið og að það eru engin búhyggingi að eyða um efni fram. Enda veit það hver kona sem rekið hefur heimili. Við vöruðum við þeim halla sem fyrirsjánlegt var að yrði á ríkissjóði strax upp úr síðustu áramótum, en fyrir daufum eyrum. Hallinn á ríkissjóð er nú á bilinu 2-3 milljarðar og ef

það telst karlmannleg fjármálastjórn þá er slík fjármálastjórn einfaldlega vond og ekki verki sínu vaxin. Við afgreiðslu fjárlaga leggjum við árlega fram fjölda tillagna um hvar megi spara og hvar þurfi að veita meira fé, tillögur sem byggja á annarri forgangsröðun mála en þeirri sem nú er ráðandi á stjórnarheimilinu.

Við höfum bent á, að það er fásinna að eyða árlega hundruðum milljóna króna í að byggja ný orkuver eins og Blönduvirkjun, á meðan engin þörf er fyrir orkuna og við höfum miklu meiri orku í landinu en við höfum not fyrir. Vaxtakostnaðurinn einn af þeim lánum sem þegar hafa verið tekin vegna Blönduvirkjunar fer á þessu ári upp í nærri 200 m. króna. Hvað gætum við ekki gert fyrir þessar 200 milljónir? Það er býsna margt. Eða þær milljónir sem farið hafa í að hanna Fljótsdalsvirkjun austur á landi sem áætlað er að taki til starfa upp úr aldamótum og við höfum enn síður not fyrir? Þar munu víst á ferðinni ~~meðum laumum~~ milljónir. Eða milljónirnar sem fara í flugstöðina á Keflavíkurflugvelli og risnu- og ferðakostnað Péturs og Páls á vegum ríkisins. - Það eru víða matarholurnar ef að er gáð og þau eru mörg málín sem ég vildi setja þessar milljónir í.

Í atvinnumálum höfum við lagt áherslu á að hlúa að okkar hefðbundnu atvinnugreinum, landbúnaði og sjávarútvegi og aðlaga þessar greinar breyttum aðstæðum í íslensku þjóðfélagi. Við höfum ítrekað mikilvægi þess að halda landinu öllu í byggð og viðurkennt nauðsyn lágmarksstýringar bæði í landbúnaði og sjávarútvegi, svo það megi takast. Okkur er ekki vel við að borga með íslenskri landbúnaðarframleiðslu til sölu erlendis, en þó viljum við miklu heldur gera það ef það má verða til að halda sveitum landsins í byggð, heldur en að borga með rafmagni í hendur útlendra auðhringa, eins og við nú gerum. Við erum þess reyndar fullvissar að enn er óplægður akur í nágrannalöndunum okkar fyrir íslenskar landbúnaðarfurðir og má nefna í því sambandi að á síðasta þingi fluttum við tillögu um könnun á markaðsaðstæðum erlendis í því skyni.

Í iðnaðarmálum höfum við lagt megináherslu á uppbyggingu

smáiðnaðar og bent á að í öllu atvinnulífi er menntun, hugvit og pekking undirstaða nýsköpunar. Því höfum við flutt tillögur um auknar fjárveitingar til menntunar, rannsóknastarfsemi, vöruvöndunar og markaðsöflunar. Á síðasta þingi fluttum við einnig og fengum samþykkta tillögu um úrbætur í ferðapjónustu, en ferðapjónusta er dæmigerður smáiðnaður og skilar vel til þjóðarbúsins eða jafn mikið og öll loðnubræðslan í landinu miðað við tölur síðasta árs. Stóriðjunni höfum við alfarið hafnað sem vænlegum atvinnukosti, hún skilar litlu í ríkissjóð af tekjum, veitir fáum atvinnu, hleypir erlendum auðhringjum inn í landið, mengar náttúruna og hefur hingað til kostað okkur meira í virkjanaframkvæmdum en hún hefur skilað okkur til baka.

Í öllu starfi okkar að atvinnumálum höfum við lagt sérstaka áherslu á atvinnumál kvenna. Atvinnupátttaka kvenna hefur vaxið gífurlega á síðustu árum en mikið hefur skort upp á að atvinnulífið í landinu hafi tekið mið af því. Í uppbyggingu atvinnulífsins hefur ekki verið hugað sérstaklega að því að skapa störf sem henta konum og sem þær geta sinnt á sínum heimaslöðum. Þessu verður að breyta, að því vinnum við og skorum jafnframt á allar konur að láta ekki karlana ævinlega ráða ferðinni í atvinnulífinu, heldur taka frumkvæðið í sínar hendur eftir því sem hver og ein er í aðstöðu til og eiga þannig pátt í að móta stefnuna í atvinnumálum.

Eins og ég sagði áðan þá koma öll mál okkur konum við og enn er eftir að nefna skóla- og menningarmálín, heilbrigðismálín, húsnæðismálín og friðar- og utanríkismálín. Í þessum málum öllum höfum við mótað okkar kvennapólítísku stefnu og flutt fjölmörg mál sem of langt yrði að telja hér upp.

Í stað þess að fara út í slíka upptalningu langar mig að lokum til að gera launamálín að umræðuefni, því það eru þau mál sem nú brenna hvað heitast á konum. Þjóðhagsstofnun hefur nú staðfest það sem stjórnmálamenn vissu fyrir all-nokkru síðan, að í landinu ríkir góðæri. Við vitum líka að þetta góðæri hefur ekki skilað sér í léttar pyngjur vinnandi kvenna. Það eru konur sem áfram þræla á hinum skammarlega lágu kauptöxtum sem samið var um í síðustu kjarasamningum og það eru konur sem

ekki njóta launaskriðs, hlunninda eða yfirborgana undir borðið. - Þær vinna á ~~skipaðum~~ ^{fugum} töxtum í vanmetnum kvennastörfum og bera að meðaltali helmingi minna úr býtum en karlar gera. Og svona getur þetta ekki gengið áfram, þetta er ekkert réttlæti. Og á meðan konur hafa ekki tök á því að vera fjárhagslega sjálfstæðar, á meðan þær geta ekki lifað af laununum sínum, þá er hætt við að annað sjálfstæði peirra í lífi og starfi verði lítið. Þess vegna er kjarabaráttu kvenna mikilvægur þáttur kvennabaráttu dagsins í dag.

Á Alþingi eru ekki gerðir samningar um kaup og kjör og því er óhægt um vik þar innandyra að ná fram leiðréttингum á launum kvenna. Ýmislegt er þó hægt að gera og höfum við flutt þar tillögur um nýtt starfsmat á kvennastörfin og einnig að heimilisstörfin verði reiknuð til launa eftir að út á vinnumarkaðinn er komið. Við börðumst hatramlega gegn þeim anga kjarasamninganna sem inn á pingið kom sl. vetur en léturnum ekki þar við sitja, heldur fluttum einnig frv. til laga um lögbindingu lágmarkslauna. Það frv. fól í sér að bannað væri með lögum að greiða lægri laun fyrir 40 dagvinnustundir á viku en sem næmi framfærslukostnaði einstaklings, eða um 30 þús. krónur á mánuði miðað við verðlag í apríl sl. Þetta frv. fékkst ekki samþykkt en við munum leggja það aftur fram á fyrsta degi komandi þings og setja það á oddinn starfi okkar á næsta þingi.

En mestu málí skiptir að konur snúi nú bökum saman úti á vinnumarkaðnum og taki kjaramál sín í sínar eigin hendur. Láti ekki karlana semja fyrir sig og semja af sér, heldur standi saman hvar í stétt sem þær eru og semji sjálfar um sitt kaup og sín kjör. Við vitum að við höfum máttinn, við vitum að við getum lamað þjóðfélagið með viðtækum verkföllum ef við stöndum saman. Það er fyrst og fremst með samstöðunni sem við getum leitað réttar okkar og mannsæmandi launa konum til handa. Þess vegna skora ég nú á konur, hvar sem þær eru á vinnumarkaðnum, að fara að athuga sinn gang og huga að næstu kjarasamningum.

En til allrar baráttu þarf bæði kjark og kraft og stundum er erfitt að sjá hvert á að sækja kjarkinn og kraftinn, ekki

síst að loknum löngum vinnudegi þegar þreytan læðist um öll bein. Samstaðan skiptir þar miklu máli, hún gefur kjark og líka kraftinn sem þarf til að lyfta Grettistaki. Það þekkjam við Kvennalistakonur, öðruvísi værum við ekki hér.

Og við skulum horfa til formæðra okkar. Saga íslenskra kvenna hefur enn ekki verið skrifuð, en þar hafa ~~verið~~ margar baráttukonurnar fyrr og síðar sem aldrei gáfust upp þótt á móti blési. Til þeirra getum við sótt styrk, og þá ekki síður til þeirra kvenna sem í sinni hversdagslegu önn stóðu ávalt hnardeistar hvernig sem lífið lék þær. Og ég vil einnig nefna fyrirmyndirnar sem sums staðar er að finna í íslenskum bókmenntum. Sumar þær konur sem við finnum þar geta gefið okkur kjark til að berjast þótt á brattann sé að sækja. Ég vil minna á hið ljósa man íslandsklukkunnar sem svignaði eins og stráið, en brotnaði aldrei og ég vil nefna Sölku Völku, sem ástin opnaði sýn á veröld réttlætis og jöfnuðar. Og það má nefna verkalýðsstalkuna á hjóli sem Jóhannes úr Köt lum orti um, sem elskaði en átti sig sjálf - og þannig mætti áfram telja. Þessar konur bókmenntanna geta verið okkur öllum uppsprettu hugrekkis krafts og gleði, og á því þurfum við að halda í baráttu okkar fyrir betri heimi, réttlæti og betra mannlífi.

Þakka ykkur fyrir.